

KARAMANOĞULLARI SARAYI

Yahya BAŞKAN*

Öz

Karaman Türkmenleri, 13. yüzyılın başlarında Selçuklular tarafından Toros Dağları cihetindeki uclara yerleştirilmiş, 1243 Köseadağ Savaşı'ndan sonra siyasi olarak daha belirgin hale gelip "Beylik" halinde ortaya çıkmıştır. Karamanoğullarına ait bir saray binası bugüne kadar gelmemiştir. Ancak tarihi kayıtlarda Karamanoğullarının sarayı olduğuna dair malumat bulunmaktadır. Son yıllarda Karaman Kalesi'nde yapılan kazıda Karamanoğullarına ait olduğu düşünülen saray kalıntıları ortaya çıkarılmıştır. Burada ortaya çıkan kitâbede Karamanoğlu İbrahim Bey'in ismi geçmektedir. Bu bilgiler, Şikârî, Eflâkî, İbn Batuta gibi tarihi kaynaklarda nakledilen bilgiler ve Karaman hanedanına ait mezar kitâbelerindeki bilgilerle mukayese edilerek, Ermenek ve Lârende'deki sarayın varlığı makalemizde değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler

Karamanoğulları, Saray, Ermenek, Lârende, İbrahim, Şikârî, İbn Batuta

PALACE OF KARAMANOĞULLARI

Abstract

The Karaman Turkmens had been placed to the edges in the direction of Toros Mountains by the Seljuks in the beginning of the 13th century, and appeared as "Beylik" by becoming more politically-apparent after the War of Köseadağ in 1243. A palace building belonging to the Karamanoğulları has not survived until today. However, there is information about the presence of a palace belonging to the Karamanoğulları in historical records. In recent years, the palace remains thought to be belonged to the Karamanoğulları were unearthed in the excavations at Karaman Castle. The name of Karamanoğlu İbrahim Bey is mentioned in the epigraph found there. This information was compared with the information transferred from the sources such as Şikârî, Eflâkî, İbn Batuta and the information in the epitaphs belonging to the Karaman dynasty and the presence of the palace in Ermenek and Lârende was evaluated in our article.

* Doç. Dr., İnönü Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Öğretim Üyesi, Malatya/Türkiye.
ybaskan@hotmail.com
ORCID: 0000-0003-4881-409X
Makalenin Gönderilme Tarihi: 25 Ağustos 2017
Makalenin Kabul Tarihi: 9 Ekim 2017
Makalenin Yayınlanma Tarihi: 25 Ekim 2017

Keywords

Karamanogullari, Palace, Ermenek, Lârende, İbrahim, Şikârî, İbn Batuta

Karaman Türkmenleri, 13. yüzyılın başlarında Selçuklular tarafından Toros Dağları cihetindeki uclara yerleştirilmiş, 1243 Köseadağ Savaşı'ndan sonra siyasi olarak daha belirgin hale gelip "Beylik" halinde ortaya çıkmıştır. 13. yy. 'da devrin siyasi şartları çerçevesinde kurulan "Tevâif-i Mülûk" arasında temâyüz etmiş olan mühim beyliklerden birisi Karamanoğullarıdır. Ermenek, Mut, Lârende, Silifke, Konya, Niğde, Aksaray ve Kayseri gibi şehirler beyliğin siyasi coğrafyasını oluşturmuştur. Fatih Sultan Mehmed döneminde, 1470'li yılların başından başlayarak sonlarına kadar geçen zaman zarfında beylik arazisi muhtelif savaşlarla Osmanlı idari coğrafyasına dahil edilmiştir. Beylikten, medrese, cami, imaret, türbe ve Karaman ismi hatıra olarak günümüze gelmiştir¹.

Karamanoğullarından günümüze muhtelif mimari eserler gelmiş olmakla beraber hüküm sürmüş olduğu topraklarda onlara ait saray bakiyesi ulaşmamıştır². Selçuklu sahası üzerinde beylik kurmuş ve geniş coğrafyaya hâkim olan bir beyliğin saray inşâ etmiş olabileceği akla ilk gelen ihtimallerdendir. Ana kaynak veya sonraki dönem kayıtlarında bu ihtimali güçlendirecek karineler bulmak mümkün olmaktadır. Makalemizde de işaret edeceğimiz gibi özellikle son yıllarda Karaman Kalesi'nde yapılmış olan kazı çalışmaları bu hususta daha belirgin ve elle tutulur malzemeyi bize sunmaktadır. Çalışmamızda tarihi kayıtlarda geçen malumatı değerlendirmeye çalışacağız.

Karamanoğulları tarihi olarak vasıflandırılan Şikârî'de Karaman Beylerinin faaliyetleri anlatılırken saray yaptırıldığına dair kayıtlar bulunmaktadır. Bunlardan ilki Karamanoğullarının ilk başkenti ve önemli bir şehri olan Ermenek'le alakalı kayıttır; Karaman Bey'in, babası Nûre Sofi öldükten sonra Ermenek'e gelip Sultan'ın (Selçuklu) mektubunu aldığını belirten Şikârî, ardından; "*hemân Karaman istikbâl edüb bir sarâyakondurdılar*"³ diyerek Ermenek'te bir sarayın varlığını haber vermektedir.

Ermenek'te saray varlığı ile alakalı diğer kaynaklarda da karineler mevcuttur.

1518, 1522, 1555, 1558 seneleri Tahrir Defterlerinde, Ermenek'in mahalleleri arasında *Saray Mahallesi* de zikredilmektedir. ⁴ Saray Mahallesi adı

¹ Beylik Hak. Gnş. Bilgi için bk. Şehabeddin Tekindağ, "*Karamanlılar*", *MEB. İslâm Ansiklopedisi*, CiltVI, İstanbul 1965, s. 318-326.

² Karamanoğulları mimarisi ile alakalı olarak bk. Osman Nuri Dülgerler, *Karamanoğulları Dönemi Mimarisi*, Ankara 2006.

³ Şikârî, *Karamannâme*, (nşr. M. Sözen-N. Sakaoğlu), İstanbul 2005, s. 109; İbn Bibi, Karaman Bey'e Ermenek'in iktâ olarak IV. Rükneddin Kılıç Arslan tarafından verildiğini zikreder. Bk. İbn Bibi, *El Evamirü'l-Alâ'iyefi'l-Umuri'l-Ala'iyeye II*, (çev. M. Öztürk), Ankara 1996, s. 202.

⁴ Bilal Gök, *Ermenek Kazası (1500-1600)*, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (yayımlanmamış doktora tezi), Malatya 2006, s. 74; Şenol Çelik, *Osmanlı Taşra Teşkilatında İçel Sancağı (1500-1584)*, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (yayımlanmamış doktora tezi), İstanbul 1994, s. 81; Kânûnî dönemine ait defterde Ermenek'in on

sonraki dönem hurûfât ve temettuat defterlerinde geçmektedir. ⁵ 1830 tarihli Ermenek nüfus kayıtlarında zikredilmiş olan 14 mahalleden birisi yine Saray Mahallesidir. ⁶ Tarihi kaynak bilgilerinden hareketle mahallenin bu ismi, içerisinde geçmişte mevcut olan bir saraydan dolayı mı aldığı sorusu akla gelmektedir. Tahrir kayıtlarında geçen Saray Mahallesi, muhtemelen kazânın yönetim binalarının bulunduğu mahalledir. Çünkü 1584 tahririne göre, Ermenek Kadısı Mevlâna Hacı Abdürrezzak bu mahallede ikâmet etmekteydi. ⁷ İlgili incelemelerde, tarihi Saray Mahallesi'nin yerinin bugünkü Akçamescid veya Orta Mahalleler olduğu düşünülmektedir. ⁸ Akçamescid Mahallesi ile Saray Mahallesi'nin aynı mahalle olması mümkün gözükmemektedir. Çünkü 1518-1584 seneleri arası tahrirlerde zikredilen 14 mahalle arasında *Saray* ve *Akçamescidlü* Mahalleleri ayrı mahalleler olarak kaydedilmiştir. ⁹ Ermenek'te halk arasında bugün Taşbaşı ve Değirmenlik Mahalleleri olarak adlandırılan yer veya civarı tarihi Saray Mahallesi olarak da bilinmektedir. Nitekim günümüzde "*Yanık Saray Sokak*" ismiyle burada bir sokağın varlığı levha ile de tebâüz etmektedir. Yine bu sokağa yakın bölgede geçmişte, "*Sarayönü Sokak*" adıyla bir sokağın olduğu da bilinmektedir. Bu sokağın ismi bugün, *Dr. Mehmet Sönmez Sokağı*" olarak değiştirilmiştir.

Şikârî'de Karaman Bey'in Ermenek'te konduğunu zikrettiği saray, Osmanlı tahrir kayıtlarında *Saray Mahallesi* olarak geçen ve bu mahalleye adını veren Saray mıdır? Yoksa şehir Osmanlı hâkimiyetine geçtikten sonra inşâ edilen veya yönetim merkezi olarak kullanılan yapı sebebiyle adını buradan almış olan bir mahalle midir? Suallerinin ilki yani Karamanoğullarının Saraydır cevabı temkinle de olsa daha ağır basmaktadır. Ermenek'in, Karamanlıların ilk merkezi olması ve ilk Karaman Beylerinin kabirlerinin Ermenek'te bulunması bu cevabı desteklemektedir. Ayrıca Karamanoğlu Halil Bey'in inşâ ettirdiği Sipas Camii ve müştemilatı ile Musa Bey'in yaptırmış olduğu Tol Medrese'nin Saray Mahallesi'ne mücavir, aynı hat üye-

---

dört mahallesinden birisinin adı Saray Mahallesi olarak kayıttır, **387 Numaralı Muhâsebe-i Vilâyet-i Karaman ve Rum Defteri (937-1530) I**, Ankara 1996, s. 114.

⁵ Önder Çulhacı, **19. Yüzyıl Ortalarında Ermenek Kazası (1839-1856)**, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Enstitüsü, (yayımlanmamış yüksek lisans tezi), İstanbul 2012, s. 16; Mevlüt Eser, **Hurufat Defterlerine Göre Ermenek**, Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Konya 2011, s. 10.

⁶ **1830 Ermenek Nüfus Kayıtları**, (nşr. M. Kızılca), Konya 2016, s. 21; Yayımlanmamış olan nüfus kayıtları kitabının içerisine ek olarak konulan 1928 yılına ait Maarif Vekâleti Öğretmen Sicil Kayıtlarından, Ermenek'te "*Saray Mektebi*" adıyla bir okulun varlığından haberdar oluyoruz. Bu mektebin hangi mahallede olduğunu tespit edememekle birlikte Saray Mahallesi'nde olduğunu kestirebilmekteyiz. Bu mektebin de adını Saray Mahallesi'nden almış olması muhtemeldir. Bk. Ermenek Nüfus Kayıtları, s. 85; 1925 yılına ait *Ermenek İmar Plânında*, Saray Mahallesi olduğunu düşündüğümüz bölgede bir mektebin olduğu görülmektedir. 1925 senesine ait *Ermenek İmar Plânını* göstererek yardımcı olan Harita Teknikeri, Halis Çınar'a teşekkür ederiz.

⁷ B. Gök, s. 68.

⁸ Ş. Çelik, s. 81; M. Eser, s. 90-92.

⁹ B. Gök, s. 68.

rinde bulunuyor olmaları burada bir sarayın mevcut olabileceği kanaatini daha da güçlendirmektedir.

Karamanoğullarına ait diğer sarayın Lârende'de (Karaman) olduğuna dair karineler bulunmaktadır. Lârende, Karamanoğulları hakimiyetinde olan mühim şehirlerden birisidir. Bugün ayakta kalan bir saray yapısı mevcut değildir ancak Karaman Kalesi'nde yapılan kazıda önemli bilgilere ulaşılmıştır. Bu bilgileri teyit eden tarihi kaynak malumatını makalemizde değerlendirmeye çalışacağız.

Kültür Bakanlığı, Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün marifetiyle 2013 yılında Karaman Kalesi'nde yapılması düşünülen restorasyonun hafriyat çalışmasında bazı kalıntılarla karşılaşmış bunun üzerine de kazı çalışmaları başlatılmıştır. Kazı neticesinde burada Karamanoğullarına ait bir sarayın olduğu kanaatine ulaşılmıştır. Kazı çalışması raporunda bu kanaate sevk eden bilgiler şu şekilde sıralanmıştır;

"Kazı çalışmalarında ortaya çıkarılan mimari yapıları bir bütünlük içerisinde değerlendirdiğimizde yapının; 14-15. yüzyıllarda aktif halde kullanılan ve Karamanoğullarına ait olduğu düşünülen idari bir yapı (Saray) kalıntıları olduğu görüşü hasil olmaktadır. Zira bu yapının; kabul ve taht salonu, hazire odası, mescid, dizdar (harem) odası, konuk odaları, hamam, mutfak, kiler ile tuvalet bölümleri ortaya çıkarılmıştır.

*Dizdar odasında yapılan kazı çalışmalarında; üzerinde Osmanlıca "Yüce İbrahim" yazan kırık ve eksik durumda mermerden mimari bir kitâbe ortaya çıkarılmıştır. Bu da bize bu yapının Karamanoğlu İbrahim Bey'e ait olabileceğini göstermektedir".*¹⁰

Sarayın Osmanlı-Karamanoğlu mücadelesinde özellikle de 1465 senesinde Gedik Ahmed Paşa'nın Lârende'ye girdiğinde yakılmış olduğu düşünülmektedir. Raporda; *"Kazı çalışmalarında çok sayıda yangın tabakası ortaya çıkarılmıştır. Bu da bize kalenin düşmesinden sonra sarayın yakıldığı fikrini ortaya koymaktadır"* cümleleriyle ifade edilmiştir.¹¹

Kazı ile birlikte Karamanoğullarına ait saray yapısı hakkında çok kıymetli bilgilere sahip olmuş durumdayız. Kale kazısında, *"...Muazzam İbrahim..."* yazılı ortaya çıkan kitâbe parçasından sarayın Karamanoğlu İbrahim Bey tarafından inşâ veya tamir edildiğini anlamaktayız. Karamanoğulları tarihinde iki İbrahim Bey bulunmaktadır. İlki 1315-1335'li yıllarda fasılayla iki kez Karamanoğullarının Bey'liğini yapmıştır. İkincisi de 1423'den başla-

¹⁰ Abdulbari Yıldız, *700 Yıllık Sarayın Keşif Hikayesi*, Karaman, s. 8, 9; Kazıya ait çalışma raporunu vererek çalışmamıza büyük katkı sağlayan Karaman Müze Müdürü Abdulbari Yıldız'a teşekkür ediyoruz. Ayrıca bu raporun varlığından haberdar olmamızı sağlayan ve çalışmamızda Karaman ile alakalı ufuk açıcı yardımlarından dolayı Yusuf Yıldırım'a da hususiyile teşekkür ederiz.

¹¹ A. Yıldız, s. 9.

yıp 1464'e kadar uzun bir süre Karamanoğulları Bey'liğini yürütmüştür.¹² Ancak eldeki kitâbe parçalarından bunun hangi İbrahim tarafından yapıldığını çıkarmak mümkün gözükmemektedir. Bunun çözümü için tarihi kaynaklara bakmakta fayda bulunmaktadır.

Seyyah İbnBatuta, 1330'lu yıllarda Lârende'ye gelip değerli bilgiler nakletmiştir. *Sultan Bedreddin'*le av dönüşü şehir dışında karşılaşan İbnBatuta, Bey hakkında bilgiler vermiştir; *"Onun adı Karamanoğlu Bedreddin'dir. Daha önce öz kardeşi Musa Bey bu diyara hakim bulunuyorken Mısır Hükümdarı Melik Nâsır'ın verdiği bir bedel karşılığında tahtından inmiş, yerine Mısır'dan bir orduyla birlikte bir emir gönderilmişti. Sonra Sultan Bedreddin şehri ele geçirerek bir saray inşâ ettirip devletin pâyitahtı haline getirdi"*.¹³ İbnBatuta'nın Bedreddin ismiyle zikretmiş olduğu Karaman Bey'i o dönem mektuplaşmalarından da anladığımız kadarıyla I. İbrahim Bey'dir. Bedreddin, İbrahim Bey'in lâkabıdır.¹⁴ Nakledilmiş olan bilgilerden Bedreddin'in yani İbrahim Bey'in Lârende'de bir saray yaptırdığını öğrenmekteyiz.¹⁵ Kazı çalışmalarında ortaya çıkan ve üzerinde *"muazzam İbrahim"* yazan kitâbedeki İbrahim, İbnBatuta'da ismi geçen Bedreddin yani İbrahim Bey midir? Bu suâl ihtiyat kaydıyla evet demek mümkün gözükmemektedir. İbnBatuta'nın; *"saray inşâ ettirip devletin pâyitahtı haline getirdi"* cümlesinden Lârende'nin İbrahim Bey döneminde başşehir haline geldiğini de anlamaktayız. Lârende'nin pâyitaht haline getirilmesi ile saray yapımı arasında bir irtibat bulunmakta mıdır? Bu sorunun cevabı için şu hususları göz önünde bulundurmak gerekmektedir; İbrahim Bey'in babası Mahmud Bey'in kabri Ermenek'e bağlı Balgusan Köyü'nde bulunmaktadır.¹⁶ Oğlu İbrahim Bey'in kabrinin nerede olduğu hakkında bir malumat ise mevcut değildir. Ancak İbrahim Bey'in evlatları Fahreddin Ahmed Bey ve Dürbend Hatun'un kabirleri Karaman'dadır.¹⁷ Mahmud Bey'den sonra diğer aile üyelerinin de Lârende'ye defnolunmuş olmalarından hareketle, İbn Batuta'da belirtilen İbrahim

¹² Yahya Başkan, *Orta Anadolu'da Hakimiyet Mücadelesi (1400-1500)*, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (yayımlanmamış doktora tezi), İstanbul 2007, s. 6, 7, 40, 103.

¹³ *İbn Battutâ Seyahatnâmesi I.*, (Çev. A. S. Aykut), İstanbul 2004, s. 414.

¹⁴ Bedreddin lâkabı ve İbrahim Bey'le ilgisini bk. Şehabeddin Tekindağ, *Karaman Beyliği, 13-15'inci Asırda Cenûbi Anadolu Tarihine Aid Tetkik*, İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, (yayımlanmamış doktora tezi), İstanbul 1947, s. 44; Elizabeth Zachanadou, *"Karamanoğlu I. İbrahim'in Saltanatının İlk Yılları"*, (çev. M. A. Erdoğan), *Tarih İncelemeleri Dergisi*, Sayı XIV, İzmir 1999, s. 268-270.

¹⁵ Faruk Sümer, İslâm Ansiklopedisi'ne yazmış olduğu Karamanoğulları maddesinde, Bedreddin İbrahim Bey'in Lârende'ye bir saray yapıp burasını başşehir haline getirdiğini söylemektedir. Bu malumatın hangi kaynaktan alındığı ile alakalı bibliyografya kısmına bakıldığında bir sonuca ulaşılamamaktadır. Yani verilmiş olan tarihi kaynaklarda böyle bir bilgi mevcut değildir. Zengin bir tarihi kaynak atfı kullanan Faruk Sümer'in muhtemelen bu bilgiyi İbnBatuta'dan alıp maddenin bibliyografya kısmına sehven koymadığı kanaatindeyiz. Bk. Faruk Sümer, *"Karamanoğulları"*, *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*, Cilt 24, İstanbul 2001, s. 456, 460.

¹⁶ İbrahim Hakkı Konyalı, *Âbideleri ve Kitâbeleri ile Karaman Tarihi, Ermenek ve Mut Âbideleri*, İstanbul 1967, s. 696, 697.

¹⁷ Halil Edhem, *"Karamanoğulları Hakkında Vesâik-i Mahkûke"*, *Târîh-i Osmânî Encümen-i Mecmuası*, Cüz 11, (Kânûn-ı Evvel 1327), İstanbul 1329, s. 705, 706, 709; Cüz 13, (1 Nisan 1328), İstanbul 1330, s. 824, 825.

Bey döneminde Lârende'nin pâyitaht olduğu bilgisi daha da ilginç hale gelmektedir. Ayrıca Mahmud Bey'in Ermenek'te, Türkiye Selçuklu Sultanı adına, oğlu İbrahim Bey'in ise Lârende'de, Memlûk Sultanı adına para darb ettirmiş olmaları da bu noktada göz önünde tutulması gerekmektedir.¹⁸ Bu bilgilerden hareketle İbrahim Bey döneminde Karamanoğullarının başşehri veya pâyitahtı Ermenek'ten, Lârende'ye nakledilip buraya da kuvvetle muhtemel bir saray inşâ edilmiş olmalıdır.

Lârende'de sarayın mevcudiyeti ile alakalı bir işaretle Eflâkî'nin Menâkibu'lÂrifin adlı eserinde bulunmaktadır. Eserde, Karamanoğlu hanedanı çocuklarının nâiblerinden Celâl-i Kuçek, Konya'da Ulu Ârif Çelebi'nin dergâhındaki bir havuzu Lârende'ye götürmüştür. Eflâkî, bu havuzun götürülüş gerekçesini izah ederken; "*kendi sarayına koymak için Lârende'ye götürdü*" demektedir. Eflâkî, hadisenin devamını da; "*Ulu Ârif Çelebi havuzu yerinde göremeyince Karamanoğullarına bir mektup yazdı. Emir Bedreddin İbrahim mektubu okuyunca havuzu araştırdı. Nâiblikten azlettiği Celâl o felaket içinde can verdi. Emir Bedreddin, havuzu bir arabaya koydurup mübârek türbeye gönderdi...*"¹⁹ cümleleriyle anlatmıştır. Konya'daki dergâhtan bir havuzun, Lârende'de Karamanoğlu Sarayına getirildiğini, Karamanoğlu Bey'inin de İbrahim olduğunu tarihi kayıttan öğrenmiş oluyoruz. Böylelikle aynı yüzyılda kaleme alınmış olan iki kaynaktaki bazı bilgiler birbiriyle örtüşmektedir; Menâkib'da verilmiş olan kıssadan; Lârende'de bir sarayın varlığını öğrendiğimiz gibi, aynı zamanda İbnBatuta'da Bedreddin adıyla kaydedilmiş olan Bey, Eflâkî'de de yine Bedreddin İbrahim olarak karşımıza çıkmaktadır.

Karamanoğulları tarihi olarak görülen Şikârî'de Lârende'deki Karamanoğulları sarayı hakkında bilgiler bulunmaktadır. Eserde Karaman Bey'in Ermenek'ten yola çıkıp Lârende'yi ele geçirdiği anlatıldıktan sonra saray inşâ ettirdiği belirtilmektedir; "*...şehri zabt eyledi. Gördü ki bir âbihevâsisovukşehrdir. Emr eyledi bir sarây-ı 'azîm binâeylediler...taht edindi. . .*"²⁰ Şikârî'ye göre Ermenek'te saraya konan Karaman Bey Lârende'de de bir saray inşâ ettirmiştir. Eserde, Karaman Bey'den sonra Karamanoğlu Beylerinin faaliyetleri anlatılırken Lârende'de saraya konmaları da vurgulanmaktadır. Alâeddin (Ali) Bey'in Lârende'de Süleyman Sarayı'na geldiği zikredilir. Buradaki Süleyman, Alâeddin Ali Bey'in kendisinden önce Karaman Bey'i olan abisi Süleyman olmalıdır. Metinde Alâeddin'in abisine bir mektup getirdiği

¹⁸ Betül Teoman-Gültekin Teoman, "Karamanoğulları Sikkelerine Genel Bir Bakış", *Uluslararası Orta Anadolu ve Akdeniz Beylikleri Tarihi, Kültürü ve Medeniyetleri Sempozyumu II-Karamanoğulları Beyliği*, (edit. M. Şeker, M. Mercan, Y. Kaya, C. Uncu), Ankara 2016, s. 2, 5.

¹⁹ Eflâkî, *Menâkibu'lÂrifin II*, (nşr. T. Yazıcı), İstanbul 1986, s. 307.

²⁰ Şikârî, s. 116.

onun da mektubu okuduğu anlatılmaktadır. ²¹ Sonraki sahifelerde Şikârî, Alâeddin Bey'in Lârende'ye gelerek Karaman tahtına oturmasını anlatırken bu kez onun *Hoca Yunus Sarayı*'na konduğunu kaydetmiştir. Başka bir bahiste de, Hoca Yunus Sarayı'na konup *ayşınûşa başladılar* denmektedir. İlerleyen bahislerde de AlâeddinBey'in; "*Dedesinin sarayların ma'mûreyledi*"ği nakledilmektedir. ²² Burada saray vesilesiyle ismi geçen ve saraya adını veren *Hoca Yunus*'un kim olduğu hususundaki bilgilerimiz çok fazla değildir. Şikârî'de Hoca Yunus, Alâeddin Bey dönemi Karaman Beylerinden birisi olarak ismi zikredilmektedir. Ancak saraya Hoca Yunus ismi niye verildi, bunu kestirebilmek zor gözükmektedir. Şikârî'de Alâeddin Bey'in Lârende'ye girdikten sonra saraya gelişleri anlatılırken oradaki güçlü kişiye göre bir uslûb kullanılmaktadır. İlk anlatımda sarayda Bey olarak Alâeddin'in kardeşi Süleyman bulunmakta ve Onun sarayda kabulü; "(Alâeddin)Lârende'ye gelüb *Süleyman Sarayına geldi...*" cümlesiyle ifade edilmiştir. ²³ Metinde *Hoca Yunus Sarayı* lâfzının kullanıldığı anda da Lârende'de büyük olaylar cereyan etmekte iken Alâeddin Bey o esnada şehir dışında bulunmakta olup adamlarından Hoca Yunus'un yardımıyla şehre girip, divan toplantısı yapabilmıştır. ²⁴ Aynen *Süleyman Sarayı* tâbirinin kullanımında olduğu gibi burada da şehre desteğiyle girmiş olduğu kişinin ismi tercih edilerek *Hoca Yunus Sarayı* tâbiri kullanılmış olması ihtimal olarak görülebilir. ²⁵

Şikârî'de sarayla ilgili bir kayıt da Karamanoğlu II. İbrahim Bey'in ölümü sebebiyle geçmektedir. Eserde zehirlenerek öldürüldüğü iddia edilen İbrahim Bey, sarayına götürülmüş ve hayatını orada kaybetmiştir. ²⁶

Eflâkî ve İbnBatuta'da zikredilen Bedreddin'in ismiŞikârî'de de geçmektedir. Onun Lârende'de hüküm sürdüğü ve yapmış olduğu işler anlatılmakla beraber *saray yaptırdığı* veya *saraya konduğu* hakkında bir ifade bulunmamaktadır. ²⁷

²¹ Şikârî, s. 142.

²² Şikârî, s. 144, 155, 171.

²³ Şikârî, s. 142.

²⁴ Şikârî, s. 204-206.

²⁵ Şikârî'nin dışında tarihi kaynaklarda Karamanoğulları ile birlikte zikredilen Hoca Yunus ismiyle bazı kayıtlar mevcuttur. Aksaray'de Hoca Yunus, Selçuklu vezirlerinden Muineddin Pervâne'nin dayısı olarak ismi geçmektedir. Bk. Aksaray, *Müsâmeretü'lAhbâr*, (haz. M. Öztürk), Ankara 2000, s. 96; İbn Bibi, Cimri olayları esnasında Karamanoğlu Mehmed Bey'in Hoca Yunus'u öldürdüğünü kaydetmektedir. Bk. İbn Bibi, s. 211; İbrahim Hakkı Konyalı, Hoca Yunus'un Karamanoğlu Süleyman Bey'in nüfuzlu adamlarından olduğunu, sarayının Gedik Ahmet Paşa tarafından yakıldığını söylemektedir. Konyalı bu bilgilerine atıf olarak Şikârî'yi göstermektedir. Bk. İ. H. Konyalı, s. 655; 16. Yüzyılda İçel Sancağı'ndaki en kalabalık boylardan birisi olarak Hoca Yunus boyu karşımıza çıkmaktadır. Yine sancaktaki en kalabalık boylardan diğeri Bozdoğan boyudur. Şikârî'de Hoca Yunus'un ismi ilgili hadiselerde Bozdoğanlı ile birlikte zikredilmektedir. İçel sancağı kayıtları için bk. Şenol Çelik, s. 184; Şikârî, s. 204-206.

²⁶ Şikârî, s. 235.

²⁷ Şikârî, s. 136-138.

Şikârî’de zikredilen sarayların, kalenin içinde mi yoksa dışında mı olduğu hususunda fikir yürütmeye yarayacak bir bilgi maalesef eserde geçmemektedir. ²⁸Şikârî, bu sarayların Osmanlıların eliyle harap edildiğini, yakılıp yıkıldığını; “*Sultan Mehmedgelüb şehre kondu. Karamanoğlunun sarayların yıkub yerine bir hisar yaptı...*” cümleleriyle nakletmektedir. Devamında da Sultan Mehmed’inLârende’ye Gedik Ahmed Paşa’yı gönderdiğini onun da; “*zîbâ sarayları, köşkleri yere beraber*” ettiğini zikreder. ²⁹

Saray veya sarayların daha da önemlisi kale içindeki Karamanoğlu sarayının Osmanlıların Karamanoğlu hakimiyetini sona erdirmeye mücadelesinde harap olmuş olması, Şikârî ile benzer malumatı nakleden Osmanlı kaynaklarına bakılınca mümkün gözükmektedir. Karaman Bölgesine birisi 1467/68 diğeri de 1471/72 senelerinde iki ayrı askeri hareket tertip edilmiştir. İlkinde Fatih Sultan Mehmed’in emriyle Mahmud Paşa, ikincisinde de Rum Mehmed Paşa Lârende’ye gelip müdahalede bulunmuşlardır. Özellikle Rum Mehmed Paşa’nın müdahalesi çok sert olmuştur. Dönemin Osmanlı kaynağı AşıkPaşazâde’de geçen “*Padişah veziri Rum Mehmed’igöndürdi kim var Karamanoğlu’nı ol vilâyetten sür çıkar didi. Rum MehmedyörüdiLârende’ye vardı mescidlerin ve medreselerin yakıp yıkdı, atası evi gibi harâb eyledi ve şehrin avratını ve oğlanını soydurdı üryan itdürdi. Ol zâlim Rum hiç esirgemedi ol Müsülmanlara bunun gibi hakaretler itdürdi...*”³⁰cümleleriŞikârî’de anlatılanları teyid etmektedir. Dönemin Karamanoğlu sahası kaynağı olup hadiseleri müşahade eden Yusuf Hakîkî’nindîvânında yer alan ifadeler de Lârende’ki Karamanoğlu sarayının akıbeti hakkında ipucu vermektedir; “*...Dirîğzulm ile türlü cefâvücevrçekib / İniler uş kamunun bağru hûn olub Karaman / ...Yıkılıb şehirler saraylar gör / Oldu evvel gibi yabanlık...*”³¹ Yukarıda zikretmiş olduğumuz kazı raporunda belirtilen; sarayın yangın geçirmiş olduğu ve tahrip edildiği tespitleri, tarihi kaynaklarca da doğrulanmaktadır. Şikârî daha sonra Karaman Eyaleti’ne idareci olarak gelen Şehzâde Cem’in Lârende’nin bu harap halini görüp şehri imara giriştiğini ve burada bir de saray ve bedesten yaptırdığını yazmaktadır. ³²

²⁸ Süheyl Ünver, 1956 yılında Karaman’a gelmiş kalede ve şehirdeki tarihi eserleri gezip incelemelerde bulunmuştur. Karamanoğullarına ait sarayın yerini de bulmaya çalışan Ünver, ihtiyarlardan sarayın varlığı ile alakalı bilgi almaya çalışmıştır. Yapmış olduğu bir nevi sözlü tarih araştırmasının neticesi sarayın kale içinde olduğu yönünde çıksa da O, buna ihtimal vermeyip sarayın kale dışında olduğunu ifade etmiştir. Ancak Ünver, eserin farklı bir bölümünde kaledeki oymalı, süslü taşları ve bordürleri sarayın işareti, kalıntıları saymıştır. Bk. **Süheyl Ünver’in Konya Defterleri**, (haz. G. Mesara-M. E. Özen), İstanbul 2013, s. 29, 206.

²⁹ Şikârî, s. 238.

³⁰ AşıkPaşazâde, **Tevârih-i Âli-i Osmân**, (haz. K. Yavuz-Y. Saraç), İstanbul 2003, s. 526- 527.

³¹ F. Nafiz Uzluk, “*Karamanoğulları Hakkında İki Ağıl*”, **Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten**, Sayı 217, (1962), Ankara 1963, s. 84-86; **Yusuf Hakîkî Baba Divânı**, (haz. E. Boz), Aksaray 2009, s. 504, 732.

³² Şikârî, s. 239; Cem Sultan’ın Lârende’de yaptırmış olduğu saraydan günümüze ulaşan bir yapı mevcut değildir. Ancak bedesten’in 1900’lü yıllar ve hatta sonrasına kadar geldiği hakkında bilgiler bulunmaktadır. Bk. BarihüdaTanrıkorur,

Karamanoğullarının Konya'daki Selçuklu Sarayını kullanmış olduğunu yine Şikârî'den öğrenmekteyiz. Ona göre Karamanoğlu Halil Bey asker çekip Konya'ya gelir, Keykûbâd Saray'ını mamur edip tahta oturur. Halil Bey'in oğlu Alâeddin de Konya'ya geldiği zaman *Saray-ı Keykûbâd*'a gelip konmuştur. ³³Şikârî'nin dışında Karamanoğullarının Konya'daki sarayla olan irtibatı hakkında bir bilgi bulunmamaktadır. Her ne kadar malumat olmasa da Karamanlıların Konya'daki Selçuklu Sarayını kullanmış oldukları makul ve akla yakın gelmektedir.

Sonuç olarak; Kaynakların tedkikinden Karamanoğullarına ait iki sarayın mevcudiyeti anlaşılmaktadır. Bu sarayların ilki Ermenek'te, ikincisi de Lârende'dedir. Ermenek'teki sarayın hangi Bey zamanında ve ne zaman inşa edildiği hakkında net bir bilgi bulunmamaktadır. Şikârî'de sadece Karaman Bey'in, Bey olduktan sonra Ermenek'te sarayda tahta oturtulduğuna dair bir kayıt bulunmaktadır. Burada belirtilen sarayın varlığı sonraki dönem kayıtlarınca da doğrulanmaktadır. Şikârî'de Karaman Bey'le zikredilen sarayın metne göre Karaman Bey'den önce inşâ edilmiş olması gerekmektedir. Fakat Ermenek'teki Karamanoğlu mimari eserlerin inşâ tarihi ve mekanına bakılınca sarayın sonraki yıllarda yapılmış olabileceği de mümkün gözükmektedir. Özellikle Ermenek'te eserleri olan Musa veya Halil Bey'ler (1320-1350) devrinde de sarayın inşâ edildiğini düşünmek imkan dahilindedir.

Karamanoğullarının Lârende'de ikinci saraylarını yaptırdıklarını farklı tarih kaydıyla Şikârî ve İbnBatuta'dan öğrenmekteyiz. Ayrıca Karaman'da (Lârende) yapılmış olan Kale kazı çalışmasından Karamanoğullarına ait bir sarayın kalıntlarına ulaşılmıştır. Ayrıca "*muazzam İbrahim*" yazılı kitâbe parçasına da ulaşılmıştır. İbnBatuta'da verilmiş olan Sultan Bedreddin'in (İbrahim) Lârende'de saray yaptırmış olduğuna dair verdiği bilgiyle kale kazısında ortaya çıkan bilgiler birbiriyle örtüşmektedir.

Karamanoğullarının Konya'ya hakim olduktan sonra bir saray yaptırmayıp Selçuklu sarayını kullanmış olduklarını Şikârî'den öğrenmekteyiz.

Karamanoğullarına ait saray veya saraylar için tarihi kaynaklardan öğrenmemiz gereken bilgiler olmakla birlikte esasen Karaman Kalesi'nde yapıldığı gibi başta Ermenek olmak üzere Karamanoğullarının hakimiyet sürdüğü merkezlerde kazı çalışmasına ihtiyaç bulunmaktadır.

"Karaman Mevlevihânesi", *Diyanet İslâm Ansiklopedisi*, Cilt 24, İstanbul 2011, s. 447; https://www.karamandan.com/Nostalji-Karamanda_Cem_Sultan_Bedesteni-h36854.html.

³³ Şikârî, s. 138, 144; Karamanoğlu Mehmed Bey 1277 senesinde Selçuklu Şehzâdesi olduğunu iddia ettiği Siyavuş ile Konya'ya girmiş, Siyavuş'u Hükümdar ilan edip kendisi de onun veziri olmuştur. İlgili olayları nakleden İbn Bibi ve Aksarayî Karamanlıların Konya'daki Selçuklu Sarayı'na yerleştiklerini belirtmektedirler. Bk. İbn Bibi, s. 209-211; Aksarayî, s. 96, 97.

KAYNAKÇA

- 1830 Ermenek Nüfus Kayıtları, (nşr. M. Kızılca), Konya 2016.
- 387 Numaralı Muhâsebe-i Vilâyet-i Karaman ve Rum Defteri (937-1530) I, Ankara 1996.
- Aksarâyî, **Müsâmeretü'lAhbâr**, (çev. M. Öztürk), Ankara 2000.
- AşıkPaşazâde, **Tevârîh-i Âl-i Osmân**, (haz. K. Yavuz- Y. Saraç), İstanbul 2003.
- Başkan, Yahya, **Orta Anadolu'da Hâkimiyet Mücadelesi (1400-1500)**, (İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (yayımlanmamış doktora tezi), İstanbul 2007.
- Çulhacı, Önder, **19. Yüzyıl Ortalarında Ermenek Kazası (1839-1856)**, Marmara Üniversitesi, Türkiyat Enstitüsü, (yayımlanmamış yüksek lisans tezi), İstanbul 2012.
- Dülgerler, O. Nuri, **Karamanoğulları Dönemi Mimarisi**, Ankara 2006.
- Eflâkî, **Menâkıbu'lÂrifin II**, (nşr. T. Yazıcı), İstanbul 1986.
- Eser, Mevlüt, **Hurufat Defterlerine Göre Ermenek**, Selçuk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, (yayımlanmamış yüksek lisans tezi), Konya 2011.
- Gök, Bilal, **Ermenek Kazası (1500-1600)**, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (yayımlanmamış doktora tezi), Malatya 2006.
- Halil Edhem, **"Karamanoğulları Hakkında Vesâik-i Mahkûke"**, **Târîh-i Osmânî Encümen-i Mecmuası**, Cüz 11, 13, (Kânûn-ı Evvel 1327), İstanbul 1329-1330.
- İbnBattutâSeyahatnâmesi I, (çev. A. S. Aykut), İstanbul 2004.
- İbn Bibi, **El Evamirü'lAlâ'iyefi'l-Umuri'l-Ala'iyeye II**, (çev. M. Öztürk), Ankara 1996.
- Konyalı, İ. Hakkı, **Âbideleri ve Kitâbeleri ile Karaman Tarihi Ermenek ve Mut Âbideleri**, İstanbul 1967.
- Süheyl Ünver'in Konya Defterleri**, (haz. G. Mesara-M. E. Özen), İstanbul 2013.
- Sümer, Faruk, **"Karamanoğulları"**, **Diyanet İslâm Ansiklopedisi**, Cilt 24, İstanbul 2001.
- Şenol Çelik, **Osmanlı Taşra Teşkilatında İçel Sancağı (1500-1584)**, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, (yayımlanmamış doktora tezi), İstanbul 1994.
- Şikârî, **Karamannâme**,(nşr. M. Sözen-N. Sakaoğlu), İstanbul 2005.
- Tanrıkorur, Barihüda, **"Karaman Mevlevîhânesi"**, **Diyanet İslâm Ansiklopedisi**, Cilt 24, İstanbul 2011.
- Tekindağ, Şehabeddin, **"Karamanlılar"**, **MEB. İslâm Ansiklopedisi**, CiltVI, İstanbul 1965.
- Tekindağ, Şehabeddin, **Karaman Beyliği,13-15'inci Asırda Cenûbî Anadolu Tarihine Aid Tetkik**, (yayımlanmamış doktora tezi), İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, İstanbul 1947.
- Teoman, Betül – Teoman, Gültekin, **"Karamanoğulları Sikkelerine Genel Bir Bakış"**, **Uluslararası Orta Anadolu ve Akdeniz Beylikleri Tarihi, Kültürü ve Me-**

- deniyetleri Sempozyumu II-Karamanoğulları Beyliği**, (edit. M. Şeker, M. Mercan, Y. Kaya, C. Uncu), Ankara 2016.
- Uzluk, F. Nafiz, "*Karamanoğulları Hakkında İki Ağıt*", **Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten**, Sayı 217, (1962), Ankara 1963.
- Yıldız, Abdulbari, **700 Yıllık Sarayın Keşif** Hikâyesi, Karaman.
- Yusuf Hakîkî Baba Dîvânı**, (haz. E. Boz), Aksaray 2009.
- Zachariadou, Elizabeth, "*Karamanoğlu I. İbrahim'in Saltanatının İlk Yılları*", (çev. M. A. Erdoğan), **Tarih İncelemeleri Dergisi**, Sayı XIV, İzmir 1999.
- https://www.karamandan.com/Nostalji-Karamanda_Cem_Sultan_Bedesteni-h36854.html.